

Nr 167

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förlängning av tiden för vissa servitut; given Stockholms slott den 16 oktober 1959.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förlängning av tiden för vissa servitut.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gösta Netzén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till *lag om förlängning av tiden för vissa servitut*. Förslaget avser sådana skogsfångs- och mulbetesservitut i Norrland, som är begränsade till viss tid, minst 15 år, eller till servitutshavarens livstid. Enligt lag den 6 december 1946 skall, om den bestämda giltighetstiden för dylikt servitut utgår under något av åren 1947—1959, servitutet likväl bestå till den 1 januari 1960. Detsamma gäller där servitutstiden utgått under något av åren 1940—1946 men servitutsrättigheten det oaktat alltjämt utövades vid 1946 års utgång. I den nu föreslagna lagen stadgas att dessa servitut och andra sådana, vilkas giltighetstid kommer att utlöpa före 1970, skall gälla intill den 1 januari 1970. Undantag göres emellertid bl. a. för fall där servitutet inte längre utövas eller den servitutsberättigade fastigheten inte är taxerad som jordbruksfastighet. Förslaget innehåller vidare bestämmelser om ersättning m. m. i nära anslutning till 1946 års lag.

Förslag
till
lag om förlängning av tiden för vissa servitut

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är servitut, som innefattar rättighet till skogsfång eller mulbete och som gäller till förmån för fastighet inom Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län, begränsat till viss tid, minst femton år, eller till fastighetsägarens livstid, och utgår giltighetstiden före den 1 januari 1970, skall servitutet likväl bestå intill nämnda dag. Förlängning av servitutstiden inträder dock ej med mindre servitutet alltjämt utövas och den fastighet, till vars förmån servitutet gäller, är taxerad såsom jordbruksfastighet. Ej heller förlänges tiden, om servitutet tillkommit eller blivit på angivet sätt tidsbegränsat först efter den 31 december 1946.

2 §.

Tillskyndas genom förlängningen av servitutstiden den av servitutet besvärade fastigheten olägenhet av någon betydelse, är denna fastighets ägare berättigad till ersättning därför av ägaren av den fastighet, till vars förmån servitutet gäller.

Ersättningsfrågor prövas av särskild nämnd. Anspråk på ersättning skall, vid talans förlust, framställas hos nämnden inom ett år från det förlängningen inträtt.

3 §.

Nämnd varom sägs i 2 § skall bestå av tre ledamöter och tillsättas för område som Konungen bestämmer. Ledamöterna, av vilka en tillika skall vara ordförande i nämnden, utses av Konungen. För envar av ledamöterna förordnas en suppleant.

Har inom nämnden var ledamot sin mening och kunna ej två meningar sammanjämkas, skall ordförandens gälla.

Mot nämndens beslut må talan icke föras.

4 §.

Ersättning till nämndens ledamöter skall utgå enligt de grunder Konungen fastställer och gäldas av allmänna medel.

5 §.

Sedan tre månader förflutit från det nämnden meddelat beslut, skall efter överexekutors förordnande beslutet gå i verkställighet lika som domstols lagakraftäggande dom.

6 §.

Utöver vad i 2—4 §§ är stadgat skola beträffande nämnden bestämmelserna i lagen den 14 juni 1929 om skiljemän i tillämpliga delar gälla.

7 §.

Då servitutstid förlängts i enlighet med vad i denna lag sägs, skall servitutet gälla som om inteckning till säkerhet därför beviljats den dag, från vilken förlängningen är att räkna. Skall den fastighet som besvärats av servitutet säljas i den ordning utsökningslagen bestämmer, skall servitutet upptagas i den i 107 § samma lag omnämnda förteckningen, därest det blivit anmält till auktionsförrättaren eller eljest är för honom känt.

8 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960 och avser även servitut som på grund av lagen den 6 december 1946 (nr 741) om förlängning av tiden för vissa servitut eller eljest gäller intill den dagen. Har ersättning i anledning av förlängning som skett enligt 1946 års lag bestämts att utgå i form av avgäld, skall beslutet därom lända till efterrättelse jämväl med avseende å förlängning enligt förevarande lag, där ej den jämlikt 3 § tillsatta nämnden på ansökan av sakägare föreskriver annat. Dylik ansökan skall, vid talans förlust, göras inom ett år från det den nya förlängningen inträtt.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 september 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, anmäler, efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen, fråga om *förlängning av tiden för vissa tidsbegränsade skogsservitut* samt anför därvid följande.

I anledning av väckta motioner och under hänvisning till vad som anförts i tredje lagutskottets utlåtande nr 11 anhöll riksdagen i skrivelse den 10 april 1959, nr 144, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag till lag om fortsatt giltighet av vissa skogsservitut i enlighet med vad utskottet i utlåtandet därom anført. Jag anhåller att nu få upptaga detta ärende till behandling.

1946 års lagstiftning

Ifrågavarande ämne regleras f. n. genom *lagen den 6 december 1946 (nr 741) om förlängning av tiden för vissa servitut*. Denna har sin upprinnelse i en inom norrlandskommittén verkställd utredning om de norrländska ägostyckningsinnehavarnas levnadsförhållanden och försörjningsbetingelser. Då förslag till lagen remitterades till lagrådet, anförde föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, bl. a. följande (prop. nr 355/1946 s. 22 ff).

Såsom framgår av utredningen finnes i Norrland talrika skogsfångs- och mulbetesservitut vilkas giltighetstid är inskränkt till visst antal år eller till servitutshavarens livstid. Dessa servitut har till största delen bildats i slutet av förra och början av detta århundrade i samband med ägostyckningar på de stora trävarubolagens fastigheter eller i anslutning till försäljningar av avsöndrade lägenheter. Eftersom tiden för servitutens bestånd synnerligen ofta bestämts till femtio år, kommer inom en nära framtid många av servituten att förfalla. Ägarna av de fastigheter, till vilkas förmån servituten gäller, befinner sig i allmänhet i mycket knappa ekonomiska omständigheter. Servitutens upphörande skulle därför få till följd att dessa fastighetsägares redan nu bekymmersamma ställning ytterligare förvärrades. I likhet med norrlandskommittén anser jag under sådana förhållanden påkallat, att åtgärder för att trygga fastighetsägarnas behov av de nyttigheter, servituten avser, nu kommer till stånd.

Närmast till hands skulle måhända ligga att genom en lagstiftning göra

det möjligt att med erforderlig skogs- och betesmark komplettera sådana servitutsberättigade fastigheter, som för sitt bestånd nu är och framdeles kan väntas bli i behov av skogsprodukter och bete. Emellertid skulle en lagstiftning av antytt innehåll innebära, att de tidsbegränsade servituten finge en avsevärt förmånligare ställning än den, som de för alltid bestående servituten jämlikt gällande lagregler intager. En dylik lösning av problemet synes i betraktande härav icke böra ifrågakomma. Enligt min mening synes man för närvarande böra begränsa sig till att förlänga tiden för de ifrågavarande servitutens bestånd.

Rörande frågan, huruvida servitutstiderna borde förlängas att gälla för alltid eller, såsom norrlandskommittén föreslagit, blott för begränsad tid, uttalade sig statsrådet Sköld sålunda.

Kommitténs förslag grundas på den uppfattningen, att en avveckling av skogsservituten, vare sig dessa till tiden är begränsade eller obegränsade, bör eftersträvas, ävensom på farhågor för att en blivande rationalisering av jordbruket i dessa trakter skulle kunna försvåras, därest de tidsbegränsade servituten förlängdes att gälla för all framtid. Det lär icke kunna förnekas att berörda farhågor äger fog för sig. I detta sammanhang synes också böra beaktas att det i samband med rationaliseringens genomförande torde bli möjligt att i icke obetydlig utsträckning förverkliga vad i nu förevarande hänseende ytterst eftersträvas. Med hänsyn till nu angivna omständigheter förefaller mig en förlängning av de ifrågavarande servitutens giltighetstider under en lämpligt avpassad tidrymd vara att föredraga framför servitutens omändrande till servitut utan tidsbegränsning.

Vid riksdagsbehandlingen av lagförslaget anförde *sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet* i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 1) bl. a. följande.

Bland de uppslag, som dryftats i syfte att varaktigt tillrättalägga förhållandena på förevarande område, är det närmast tvenne lösningar som ifrågasatts. Medan den ena tagit sikte på att utöka fastigheterna med erforderlig skogs- och betesmark, har man i det andra fallet tänkt sig en förlängning av förefintliga servitut. Enligt utskottets mening bör målet vara att, där så lämpligen kan ske, genomföra marktilldelning — på frivillighetens väg eller genom lagstiftning. Icke minst ur skogsvårdssynpunkt synes det önskvärt att få bort skogsservituten eller att åtminstone lokalisera dessa, där det icke låter sig göra att ersätta dem med äganderätt till mark motsvarande servitutsförmånerna. I strävandena att åstadkomma rationella brukningsdelar bör det utgöra ett viktigt led att själva fastigheterna förses med erforderliga markslag. Spörsmålet om avstående av mark för nu ifrågavarande ändamål torde emellertid vara så nära förbundet med den aktuella frågan om lagstiftning för förstärkning av ofullständiga jordbruk i allmänhet, att detsamma icke lämpligen bör utbrytas ur sitt nämnda större sammanhang. Med beaktande härav anser sig utskottet i likhet med departementschefen böra tills vidare stanna vid att tillstyrka genomförandet av en anordning för förlängning av ifrågavarande servitutsrättigheter.

Rörande lagens innehåll må här lämnas följande redogörelse.

Lagen avser sådana skogsfångs- och mulbetesservitut inom Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, som är begränsade till viss tid, minst 15 år, eller till servitutshavarens livstid. Utgår

den bestämda giltighetstiden för dylikt servitut under något av åren 1947—1959, skall enligt lagen servitutet likväl bestå intill den 1 januari 1960 (1 § första stycket). Detsamma gäller där servitutstiden utgått under något av åren 1940—1946 men servitutsrättigheten det oaktat alltjämt utövades vid 1946 års utgång (1 § andra stycket). Tillskyndas genom förlängningen av servitutstiden den besvärade fastigheten olägenhet av någon betydelse, skall ersättning utges av servitutshavaren. Ersättningsfrågor prövas av särskild nämnd. Anspråk på ersättning skall framställas hos nämnden inom ett år från det förlängningen inträtt (2 §). Nämnden skall bestå av tre ledamöter, vilka alla utses av Kungl. Maj:t. Dess beslut får ej överklagas (3 §). Ledamöterna erhåller ersättning av allmänna medel (4 §). Då servitutstid förlängts enligt lagens bestämmelser, skall servitutet gälla som om det in-tecknats den dag från vilken förlängningen är att räkna (7 § första stycket). Servitutet kan ej bringas att helt eller delvis upphöra genom medgivande av servitutshavaren, om icke medgivandet godkänts av domstol. Sådant godkännande får meddelas endast i tre fall, nämligen 1) om servitutet ersättes med annat för innehavaren lika fördelaktigt servitut, 2) om servitutet ersättes med äganderätt till område, som kan sammanläggas med den servitutsberättigade fastigheten och som motsvarar servitutsförmånen, samt 3) om eljest servitutets upphörande är av väsentlig betydelse för den belastade fastigheten och till gagn för ortens näringsförhållanden samt åtgärden icke äventyrar vissa fordringsägares rätt (7 § andra stycket jämfört med 7a § lagen den 14 juni 1907 om servitut).

Kungl. Maj:t har med anledning av lagen tillsatt tre så kallade servitutsnämnder, nämligen en för Norrbottens län, en för Västerbottens län och en för de övriga berörda länen. Jämlikt kungörelse den 6 december 1946 (nr 743) kan statsbidrag utgå till gäldande av ersättning enligt lagen. Sådant statsbidrag har emellertid icke utgått i något fall.

Senare förslag och yttranden

I en till jordbruksdepartementet inkommen framställning av den 23 maj 1953 berörde *Riksförbundet Landsbygdens folk* de ifrågavarande slagen av servitut. Förbundet sade sig ha mottagit upprepade förfrågningar från norrländska ägostyckningsinnehavare m. fl. rörande servitutens rättsställning. På många håll rådde oro inför servitutstidernas utlöpande, då åtskilliga fastigheter för sitt fortsatta bestånd var beroende av servitutsrättigheterna. Frågan utgjorde, yttrade förbundet vidare, en del av hela ägostyckningsproblemet, som snarast borde få sin slutgiltiga lösning. Förbundet ansåg, att man därvid borde eftersträva att av ägostyckningslotterna skapa bärkraftiga enheter, förslagsvis genom komplettering med skog eller med annan lämplig mark.

Framställningen överlämnades till 1951 års *jordbruksrationaliseringsutredning* och behandlades i dess betänkande »Jordbruks förstärkande med skog» (SOU 1957: 8 s. 240 ff.). Utredningen anförde i denna del följande.

Lagen om förlängning av tiden för vissa servitut är avsedd att tjäna som ett provisorium i avbidan på yttre rationalisering av de servitutsberättigade fastigheterna. Det alldeles övervägande flertalet av dessa torde utgöra ofullständiga jordbruk och ha tillkommit genom ägostyckning eller avsöndring. Bland de rationaliseringsåtgärder, som i dessa fall kommer i fråga, intar uppenbarligen skogskompletteringen en dominerande plats. Såsom utredningen i annat sammanhang framhållit har emellertid de förhoppningar, som ursprungligen knöts vid denna kompletteringsverksamhet, icke blivit infriade, utan verksamheten har fortskridit i ett betydligt långsammare tempo. Det står nu också klart att den stadgade tiden för servitutsförlängningen blivit otillräcklig. Ett stort antal av de servitutsberättigade fastigheterna står alltjämt utan tillgång till egen skog i erforderlig omfattning, och någon avgörande förändring härutinnan kan säkerligen icke inträffa före 1960, då de förlängda servitutstiderna utgår. De sociala olägenheter, som skulle uppstå i fall dessa fastigheter då ginge miste om sina servitutsrättigheter, är givetvis alltjämt lika beaktansvärda som då frågan prövades 1946. Det synes därför ofrånkomligt att utsträcka förlängningen ytterligare en tid. Vid avvägningen av denna tid torde man å ena sidan vara berättigad att utgå från att skogskompletteringen kommer att intensifieras i anslutning till utredningens olika förslag. Å andra sidan bör beaktas önskvärdheten av att ännu en förlängning icke skall behöva förekomma. Det förefaller utredningen som om en förlängning med tio år skulle vara väl avpassad. Det är också att förvänta att ifrågakvarande spørsmål kan komma att inom denna tid lösas in anslutning till det pågående arbetet med en ny fastighetsbildningslag.

På grund av det anförda föreslog utredningen i sitt betänkande sådan ändring av 1 § i förevarande lag, att de däri åsyftade servituten skulle komma att gälla till den 1 januari 1970. Över betänkandet avgavs ett stort antal remissyttranden, bl. a. av statskontoret, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, skogsstyrelsen, statens jordbruksnämnd, länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Landsorganisationen i Sverige, Småbrukarnas riksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges skogsägareförbund, Skogsvårdsstyrelsernas förbund, Skogsindustriernas samarbetsutskott, Tjänstemännens centralorganisation, Kooperativa förbundet samt Sveriges lantmätareförening. Flertalet remissorgan berörde icke närmare ifrågakvarande del av betänkandet, vilken lämnades utan andra erinringar än dem som framgår av det följande.

Lantbruksstyrelsen underströk i sitt remissvar angelägenheten av snara åtgärder för avveckling av ifrågakvarande servitut. I förhandenvarande läge hade styrelsen dock icke någon erinran mot den föreslagna förlängningen. *Lantmäteristyrelsen* anförde följande.

Skogsservituten utgör ofta allvarliga hinder vid ägouthyten för förbättrad ägoanordning i skogsmark. Detta gäller särskilt vid mera omfattande ägouthyten avseende större skogsinnehav. Vederlagsmarken för ett servitutsbelastat område kan då bli förlagt på sådant avstånd från den berättigade fastigheten, att utövandet av servitutet skulle allvarligt försvåras, om det även i fortsättningen skulle gälla i den ursprungliga fastigheten. Ett överförande av servitutet till den fastighet, som erhåller den tidigare servituts-

belastade marken, är ofta förenad med praktiska och formella svårigheter. Kommer servitutsöverflyttningen att ensidigt belasta någon av parterna i ett ägoutbyte, leder detta lätt till att ett i och för sig önskvärt byte icke kommer till stånd eller till att de servitutsbelastade områdena uteslutes från bytet.

En förlängning av de tidsbegränsade servituten medför också i vissa avseenden ett oklart rättsläge. Bl. a. synes servitutens ställning med hänsyn till bestämmelserna i servitutslagen och med hänsyn till deras ställning gentemot övriga in-teckningar vid exekutiv auktion oklara. En utbrytning av de tidsbegränsade servituten torde icke kunna ske enligt jorddelningslagen, och att ersätta sådant servitut med ny likvärdig servitutsupplåtelse eller upplåtelse av mark med äganderätt torde icke kunna ske utan servitutshavarens medverkan. I praktiken torde servitutshavaren därför lätt få vetorätt i fråga om i och för sig önskvärda förbättringar av ägoanordningen i skogsmark.

Enligt lantmäteristyrelsens uppfattning medför en ytterligare förlängning av de tidsbegränsade skogsservituten väsentliga olägenheter. Förlängningen bör därför icke avse längre tid eller omfatta fler servitut än vad som kan anses ofrånkomligt i avvaktan på en definitiv lösning av de problem, som aktualiserat förlängningen.

Utredningen har framhållit, att det är att förvänta, att spörsmålen om de tidsbegränsade skogsservituten kan komma att lösas i anslutning till det pågående arbetet med en ny fastighetsbildningslag. En förlängning av giltighetstiden är ofrånkomlig därest de regler, som därvid kan komma att föreslås beträffande dessa servitut, skall kunna träda i funktion innan servituten upphör att gälla. Av detta skäl vill lantmäteristyrelsen, trots de påtalade olägenheterna, icke motsätta sig en förlängning av servitutens giltighetstid. Den föreslagna tiden — tio år — förefaller rimlig. Styrelsen vill dock av här förut anförda skäl ifrågasätta, om icke förlängningen borde kunna begränsas till att avse allenast servitut, vilka utövats under tioårsperioden 1950—1960 samt den 1 januari 1960 gäller till förmån för fastigheter, som är bebyggda, taxerade som jordbruksfastigheter och brukade av ägaren.

Sveriges lantmätareförening ifrågasatte, om icke den nya förlängningen skulle kunna begränsas till fem år. *Överlantmätaren i Gävleborgs län* fann det vara olyckligt, om tiden för tidsbegränsade servitut generellt förlängdes, samt yttrade vidare.

Det kan inte nog kraftigt understrykas att alla skogsservitut, vare sig de är tidsbegränsade eller inte, utgör ett hinder för skogens rationella brukande. Man har också i 1926 års jorddelningslag förhindrat uppkomsten av nya jorddelningsservitut avseende skogsfång och mulbete. Och ett viktigt diskussionsämne har varit möjligheten att genom utvidgat vitsord kunna påskynda utbrytning av icke tidsbegränsade servitut.

De tidsbegränsade servitutens förlängning är emellertid inte bara en viktig skogsbruksfråga utan också en rättsfråga. Den belastade fastigheten har erhållit ersättning för servitutsrätten för den stipulerade tiden, men inte längre. När det nu finns ett tillfälle att utan rättsförlust få bort servituten, talar starka skäl för att man skall taga vara på möjligheten att i största utsträckning avveckla dem. Detta är så mycket mer angeläget som många servitut är onödiga eller av ringa värde. Ett uttryck härför är den ökande frekvensen av servitutsavlösningar. En mycket stor del av de servitutsberättigade fastigheterna har också visat sig vara sådana, som enligt de jord-

politiska riktlinjerna icke tarvar skogsinnehav. En generell förlängning av servitutens bestånd innebär därför en konservering för längre eller kortare tid av ett för skogens del olämpligt sakförhållande, som därtill mången gång är helt onödigt. Om ett servitut ändock bör bestå av jordpolitiska skäl, bör detta konstateras på något sätt. Förslagsvis kan detta ske genom att ägaren av fastighet, som äger tidsbegränsat servitut, anmäler sitt behov av dess bestånd hos endera skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden eller lantmäterimyndigheten. Vid myndigheternas prövning bör ersättningsfrågan särskilt beaktas. Rätten att göra denna anmälan bör till tiden begränsas till högst ett år.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhöll skogsservitutens ofördelaktiga verkningar med avseende å skogsvården och önskvärda omarronderingar. Länsstyrelsen hade icke något att erinra mot den föreslagna förlängningen men fann det angeläget, att möjlighet öppnades att genom överenskommelser avlösa servituten mot penningersättning. Enahanda ståndpunkt intogs av *överlantmätaren* i länet, vilken tillade att det redan på grund av skogsservitutens mängd framstod som orimligt att ersätta flertalet servitut genom vederlag i mark. *Hushållningssällskapet*, *lantbruksnämnden* och *skogsvårdsstyrelsen* i samma län förklarade, att de icke motsatte sig förslaget om förlängning, men underströk angelägenheten av att hela servitutsfrågan löstes inom en snar framtid. *Västerbottens läns hushållningssällskap* ansåg sig likaledes böra tillstyrka förslaget samt tillade, att servitutsrättigheterna i många fall var nödvändiga för fastigheternas fortbestånd men genom utvecklingens gång ofta blivit illusoriska, varför en ändamålsenlig och definitiv lösning av hithörande problem snart måste komma till stånd. Liknande uttalanden gjordes av *lantbruksnämnden* i länet. *Skogsvårdsstyrelsen* i samma län — vilken också tillstyrkte förslaget om förlängning av servituten med hänsyn till de svårigheter som eljest kunde uppstå för servitutshavarna — tillade för sin del, att en förlängning av mulbetesservituten i och för sig icke var önskvärd men troligen saknade större praktisk betydelse, enär skogsbetet i de flesta trakter helt upphört. Skulle betesservituten försvinna, kunde enligt skogsvårdsstyrelsens uppfattning i många fall bete av större hemdjur ändock fortsätta på skogsmarker enligt vad som gällde om sedvanebetning.

I en till jordbruksdepartementet inkommen framställning av den 19 februari 1959 har *Riksförbundet Landsbygdens folk* bl. a. anhållit att giltighetstiden för ifrågavarande servitut måtte utsträckas intill den 1 januari 1970.

I de inledningsvis omnämnda motionerna till årets riksdag hemställdes, såvitt nu är i fråga, om åtgärder för förlängning av den i 1946 års lag föreskrivna giltighetstiden. Över motionerna inhämtades yttranden från 1954 års fastighetsbildningskommitté, från servitutsnämnden för Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt från ordföranden i servitutsnämnden för Västerbottens län. *Fastighetsbildningskommittén* erinrade i sitt yttrande om jordbruksrationaliseringsutredningens förslag samt om de sociala olä-

genheter som skulle kunna följa av servitutsrättigheternas upphörande före erforderlig yttre rationalisering av fastighetsbeståndet. Kommittén ville för sin del biträda utredningsförslaget men fann det i sammanhanget angeläget betona, att den föreslagna förlängningen av servituten i och för sig ej var eftersträvansvärd, enär servituten allvarligt kunde försvåra en rationell skogsvård och även lägga hinder i vägen för en önskvärd omarrondering. Förlängningen borde därför underlåtas, om de påtalade sociala olägenheterna på annat sätt kunde motverkas. *Servitutsnämnden för Gävleborgs, Väster-norrlands och Jämtlands län* framhöll angelägenheten av att frågan om skogsservituten — såväl de tidsbegränsade som de icke tidsbegränsade — bringades till snar lösning. Nämnden ansåg det under nu pågående lagstiftningsarbete i detta ämne icke påkallat att föranstalta om detaljändringar i gällande bestämmelser om servitut. Vad angick de tidsbegränsade skogsservituten kvarstod enligt nämndens uppfattning alltjämt behov av att genom provisorisk lagstiftning tillförsäkra vederbörande jordbruk fortsatt tillgång till nödiga skogsprodukter och bete. Nämnden tillstyrkte därför en förlängning till 1970 samt anförde vidare följande.

På ansökan av ett par större skogsbolag har nämnden hittills bestämt ersättning jämlikt 1946 års lag för omkring 330 tidsbegränsade skogsservitut, varjämte ett mindre antal ansökningar om sådan ersättning återkallats eller ogillats såsom för sent inkomna. Vidare är vid nämnden anhängiga och kommer att hos nämnden anhängiggöras ytterligare en del ärenden om ersättning enligt 1946 års lag. För samtliga dessa skogsservitut utlöper giltighetstiden den 31 december 1959. För nämnden är känt, att den avtalade giltighetstiden för ett ganska stort antal skogsservitut utlöper under 1960-talet. Då det lär vara uteslutet, att frågan om skogsservituten bringas till slutlig lösning före 1959 års utgång, synes det av skäl, som föranlett tillkomsten av 1946 års lag, vara nödvändigt, att giltighetstiden för tidsbegränsade skogsservitut genom lagstiftning utsträcker ytterligare någon tid.

I det övervägande antalet ärenden, som handlagts av nämnden, har servitutet innefattat allenast rätt till mulbete och rätt till vedbrand, ofta av vindfallen eller torr skog eller av annan mindervärdig skog. I en del fall innefattar servitutet jämväl rätt till gårdsel och stör. Endast undantagsvis förekommer rätt till byggnadsvirke, då bestämd till visst antal träd av viss dimension för år. Vad angår rättigheterna till vedbrand i mindervärdig skog har nämnden fått den uppfattningen, att servitutshavaren ofta får uttaga sitt vedbehov eller del därav ur skog av bättre kvalitet samt att han i händelse av bristande tillgång å vedskog på den servitutsbelastade fastigheten får uttaga sitt vedbehov från någon angränsande fastighet.

Vid bestämmande av ersättningarna har nämnden brukat anknyta ersättningen till det faktiska utnyttjandet av servitutet — för rätt till mulbete med visst belopp per år, därest det ej föreligger betesrätt enligt lagen den 2 juni 1933 om ågofred, samt för rätt till vedbrand, gårdsel och stör samt byggnadsvirke med visst belopp per uttagen kubikmeter. Orsaken till denna praxis är den, att det i allmänhet förelegat avtal mellan sakägarna om ersättningens bestämmande efter dylika grunder, och bakgrunden till dessa överenskomelser är den ovisshet, som förelegat i frågan om och i vilken utsträckning servitutet komme att utnyttjas efter den avtalade giltighetstidens utgång. Nämnden, vilken jämväl beaktat ovissheten om när frågan om skogsservituten komme att bli slutligt reglerad, har funnit, att ersättningens be-

stämmande efter sagda system erbjudit åtskilliga praktiska fördelar. I begynnelsen av sin verksamhet fastställde nämnden i något enstaka fall, då sakägarna ej träffat dylik överenskommelse, ersättningen i form av ett engångsbelopp, men nämnden har sedermera på framställning av vederbörande sakägare ändrat dessa beslut och bestämt ersättningen i enlighet med de av nämnden i övriga fall tillämpade grunderna.

Därest det finnes att giltighetstiden för tidsbegränsade skogsservitut bör förlängas till framtida tidpunkt, kan ifrågasättas, om icke i lag härom borde fastslås att ersättning för sådan olägenhet, varom förmåles i 2 § av 1946 års lag, skall utgå i form av årliga belopp och endast i den mån servitutet utnyttjas efter det att servitutet blivit förlängt. Till besparande av ett mången gång onödigt dubbelarbete torde böra upptagas stadgande därom, att för den händelse servitutsnämnd vid tillämpning av 1946 års lag bestämt ersättningen att utgå i årliga belopp, beräknade efter servitutets utnyttjande under året, vad sålunda blivit bestämt skall lända till efterrättelse jämväl för tiden efter den 31 december 1959. Ett dylikt stadgande synes emellertid böra kompletteras med föreskrift därom, att sakägare — såväl servitutshavaren som ägaren av den servitutsbelastade fastigheten — skall äga att inom viss kortare tid, exempelvis före den 1 januari 1961, påkalla omprövning av ersättningsfrågan för tiden från och med den 1 januari 1960.

Ordföranden i servitutsnämnden för Västerbottens län anförde.

Utbrytning av servitut torde inom länet ha skett blott i ganska få fall. För vissa av de servitutsberättigade fastigheterna torde, sedan 1946 års lag trädde i kraft, efter sammanläggning eller annan rationaliseringsåtgärd eller genom upphörd bosättning behov av servitutet icke längre föreligga. Nyta torde emellertid kvarstå för flertalet av fastigheterna. Det ekonomiska värdet av servitutet läser i allmänhet icke ha minskat för de fastigheter vilka har nytta av servitutet.

Lantbruket inom länet är nu utsatt för betydande påfrestningar genom jordbrukets mindre lönsamhet, genom vattenbyggnaden och genom de allmänna svårigheterna att behålla ungdomen på landsbygden. Det är därför än viktigare än tidigare att icke utsätta ett stort antal jordbruk för den påfrestning som servitutens upphörande skulle innebära.

På grund av det anförda och då den nu gällande lagen får anses ha fyllt sin uppgift tillstyrker jag motionärernas förslag om lagens förlängning. Behov av jämkningar i den provisoriska lagens utformning synes icke föreligga. Tiden för förlängningen bör å ena sidan så tilltagas, att ytterligare förlängning av provisorisk lagstiftning icke kommer att behövas, å andra sidan icke göras längre än som erfordras för att en definitiv lösning kan vinnas.

Det skulle kunna övervägas att i de fall, där ersättning enligt 1946 års lag bestämts till årligt belopp, detta belopp skulle utan någon servitutsnämndens vidare prövning få utgöra gottgörelse även för den ytterligare förlängda tiden. Måhända skulle emellertid penningvärdets fall kunna åberopas mot att i lagen om förlängningen bestämdes en sådan regel. Det torde få antagas, att servitutsnämnden, med den frihet beträffande förfarandet som nämnden har, skall på ett enkelt sätt komma till rätta med handläggningen om ersättning för servitut, för vars förlängning till den 1 januari 1960 ersättning redan har bestämts.

Tredje lagutskottet anförde i sitt förutnämnda utlåtande över motionerna, såvitt nu är i fråga, följande.

Det är allmänt omvittnat att såväl betesservituten som skogsfångsservituten är till hinder för ett efter moderna principer drivet skogsbruk. Denna uppfattning delas av utskottet. Å andra sidan torde det vara obestridligt att, även om en del av skogsservituten numera ej har samma betydelse för servitutshavaren som förut — utskottet avser då närmast sådana fall där den berättigade fastigheten övergivits och står obebodd — många av dessa servitut — tidsbegränsade eller ej — alltjämt är av icke oväsentlig betydelse för servitutshavarens utkomstmöjligheter.

Utskottet finner ej anledning att i detta sammanhang närmare uppehålla sig vid spørsmålet hur denna fråga på lång sikt bör lösas, särskilt som detta f. n. utredes dels inom lagberedningen, dels inom 1954 års fastighetsbildningskommitté och båda utredningarna nu befinner sig i slutskedet av sitt arbete. Mot bakgrunden av att det nu ter sig möjligt att inom en icke alltför avlägsen framtid uppnå en mera slutgiltig lösning av det problem som skogsservituten utgör, anser utskottet det icke vara följdriktigt att nu ej fullfölja de syften som bär upp 1946 års lag. Ej minst för servitutshavarna skulle det säkerligen komma att te sig svårförståeligt om deras genom lag förlängda rättigheter nu skulle upphöra utan att möjlighet till kompensation i en eller annan form bereddades dem. Utskottet anser det därför motiverat att en viss fortsatt förlängning sker. Eftersom glesbygderna f. n. kontinuerligt avfolkas och betesgången i skogen oavbrutet minskar, synes de ekonomiska konsekvenserna av en fortsatt förlängning av de tidsbegränsade skogsservituten bli mindre omfattande än vid tiden för tillkomsten av 1946 års lag. Å andra sidan kan man i det sammanhanget ej bortse från att den avtalade giltighetstiden för ett icke obetydligt antal tidsbegränsade skogsservitut kommer att utgå under 1960-talet.

Frågan i vilka fall, på vilket sätt och för vilken tid en fortsatt förlängning skall ske måste i det nu uppkomna läget, yttrade utskottet vidare, bli beroende av hur problemet om skogsservituten slutgiltigt kommer att lösas. Med tanke på syftet med ej blott 1946 års lag utan även riksdagens skrivelse den 16 mars 1948 (nr 83) — vari bl. a. behandlades väckt fråga om att man beträffande möjligheten att få servitut, innefattande rätt att taga vindfallen eller torr skog, ändrat till att avse även annat virke skulle likställa tidsbegränsade och andra servitut — syntes det utskottet uteslutet att därvid icke beakta också de till tiden begränsade servituten. Utskottet anförde vidare.

På grund av vad särskilt lantmäteristyrelsen och fastighetsbildningskommittén anför i sina härovan återgivna yttranden, anser utskottet det böra närmare övervägas om förlängningen bör göras generell eller begränsas till vissa kategorier av servitut. Utskottet står ej främmande för tanken att man från förlängning bör kunna undanta t. ex. sådana servitut som icke utnyttjas eller av annan anledning kan antagas sakna egentlig betydelse för den berättigade fastigheten. Över huvud taget bör man vid en ny lagstiftning — under fasthållande av huvudsyftet med 1946 års lag — beakta de erfarenheter som vunnits vid densamma tillämpning och i övrigt taga nödig hänsyn till de ändringar i förhållandena som gjorts sedan lagens tillkomst. Även spørsmålet om den tid som förlängningen skall avse synes böra närmare övervägas. Då det knappast är troligt att en slutgiltig lösning av problemet om skogsservitutens framtida ställning kan vinnas under de närmaste tio åren synes en förlängning icke böra omfatta kortare tid. Den bör

ej heller göras längre än sakens beskaffenhet kräver. Förlängningen synes böra omfatta ej blott sådana servitut som omfattas av 1946 års lag, utan även sådana som eljest skulle upphöra under den föreslagna lagens giltighetstid. Skäl att förlänga giltighetstiden för servitut som tillkommit efter ikraftträdandet av 1946 års lag synes däremot ej föreligga.

Departementschefen

Vid tiden för tillkomsten av 1946 års lagstiftning uppskattades antalet tidsbegränsade skogsfångs- och mulbetesservitut i Norrland till minst 2 000, huvudsakligen koncentrerade till vissa socknar i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. De besvärade fastigheterna tillhörde i de tre sydliga norrlandslänen i ganska stor utsträckning jordbrukare och andra enskilda personer, medan de däremot i de två nordliga länen mestadels ägdes av bolag. Större delen av de berättigade fastigheterna utgjorde ofullständiga jordbruk eller stödjordbruk, tillkomna genom ägostyckning eller avsöndring samt ägda och brukade av personer i mycket knappa ekonomiska omständigheter. Lagstiftningen motiverades också med att dessas redan bekymmersamma ställning kunde ytterligare förvärras genom servitutens upphörande. Samtidigt uttalades emellertid att servituten borde på längre sikt avvecklas i anslutning till yttre rationalisering av fastighetsbeståndet.

Rationaliseringsverksamheten har emellertid inte fortskridit i sådan takt som 1946 års lagstiftare förutsatte, och tiden för servitutförlängningen framstår nu som alltför knappt tillmätt. Å andra sidan har de förhållanden, som påkallade lagstiftningen, sedermera ändrats i skilda hänseenden. Med hänsyn till den fortgående avfolkningen av glesbygderna måste antagas att ett stort antal servitutshavare inte längre brukar och bebor sina gårdar. Utvecklingen torde vidare ha medfört att många servitutshavare, ehuru de stannat kvar på gården, likväl nedlagt jordbruksdriften eller åtminstone kreatursskötseln. I andra fall har gården genom yttre rationalisering försetts med egen skog i erforderlig omfattning. Betesgången i skogsmark har efterhand i stor utsträckning avvecklats. Även de, som alltjämt behöver och utnyttjar sina servitut, har i sin mån blivit delaktiga av den allmänna standardhöjning som ägt rum under senare tid. Medan servituten sålunda oavbrutet förlorat i betydelse för servitutshavarna, har olägenheterna av dem blivit alltmer framträdande. Från sakkunnigt håll har starkt understrukits hur dessa servitut allvarligt hindrar såväl rationellt skogsbruk som arronderingsförbättringar i skogsmarken. Det kan inte heller förnekas att servituten i en del fall är ägnade att konservera jordbruk av den beskaffenhet, att deras fortsatta bestånd mindre väl överensstämmer med den under riksdagens vårsession beslutade målsättningen för rationaliseringsverksamheten.

Med hänsyn till det anförda kunde det ligga nära till hands att — såsom också 1954 års fastighetsbildningskommitté i första rummet tillstyrkt — överväga huruvida inte de sociala olägenheter, som skulle kunna drabba vissa bygder om de förlängda servitutstiderna finge utlöpa vid instundande årsskifte, lämpligen kunde motverkas annorledes än genom en ny

tidsförlängning. Riksdagen har emellertid i sin skrivelse till Kungl. Maj:t klart uttalat sig till förmån för sistnämnda alternativ. Det torde också utan vidare stå klart att en tidsförlängning erbjuder vissa fördelar som knappast kan vinnas på annat sätt.

Då jag således nu förordar att de ifrågavarande servitutsrättigheterna — med vissa inskränkningar till vilka jag återkommer i det följande — får gälla ytterligare ett antal år, vill jag dock understryka att detta självfallet inte innebär något ställningstagande till frågan, hur problemet med skogsservituten slutligt bör lösas, och under inga förhållanden får tolkas som någon utfästelse om att för rättigheterna skall utgå kompensation vid en eventuell avveckling. Såsom framhållits av överlantmätaren i Västernorrlands län är antalet skogsservitut så stort att redan på grund härav vederlag i mark är uteslutet för många av dem. Med dessa påpekanden har jag velat förebygga att servitutshavarna till följd av ogrundade förhoppningar om framtida skogstilldelning undandrar sig att medverka i den pågående strukturrationaliseringen. Det är också angeläget att lantbruksnämnderna i sin rationaliseringsverksamhet inriktar sig på sådana lösningar att skogsservituten successivt blir överflödiga.

Redan vid tillkomsten av 1946 års lag dryftades den vid remissbehandlingen ånyo aktualiserade frågan, huruvida förlängningen borde genomföras efter individuell prövning av fallen eller direkt genom föreskrift i lagen. De skäl, som talade för det senare alternativet, synes alltjämt väga tyngst. Däremot torde nu vara motiverat att från den generella förlängningen undantaga vissa kategorier av servitut. De nackdelar, som är förknippade med servituten och som i jämförelse med dessas värde för innehavarna blivit alltmera accentuerade, utgör starka skäl för en sådan begränsning. Å andra sidan riskeras att dylika undantag leder till tvistigheter om lagens tillämplighet på olika fall och skapar osäkerhet om rättsläget. Det är därför av vikt att göra undantag endast för sådana fall, vilkas förhandenvaro låter sig konstateras utan större svårighet. Att utmönstra alla de servitut, vilkas värde står i missförhållande till nackdelarna, torde därför vara ogörligt. Däremot synes en framkomlig väg ha anvisats av lantmäteristyrelsen i dess förslag att begränsa förlängningen till att avse servitut, vilka utövats under tioårsperioden 1950—1960 samt den 1 januari 1960 gäller till förmån för fastigheter som är bebyggda, taxerade som jordbruksfastighet och brukade av ägaren. Vad först beträffar utövningen torde man, i viss anslutning till utformningen av nuvarande 1 § andra stycket, lämpligen kunna såsom förutsättning för förlängning resa kravet att rättigheten alltjämt stadigvarande utövas då förlängningen står för dörren. En bestämmelse av sådan innebörd lär bland annat medföra att ett stort antal mulbetesservitut utlöper. Ett tillfälligt avbrott i tillgodogörandet av servitutsförmånerna medför givetvis inte att utövningen skall anses ha upphört. Något krav på att den servitutsberättigade fastigheten skall vara bebyggd torde med hänsyn till bland annat rådande sambruksförhållanden knappast böra uppställas. Däremot finner jag lämpligt fordra att fastigheten vid förlängningens inträde är taxe-

rad såsom jordbruksfastighet. Vad slutligen angår lantmäteristyrelsens förslag att såsom ytterligare förutsättning för förlängning kräva att fastigheten brukas av ägaren, talar måhända vissa skäl för en sådan begränsning. Å andra sidan torde en bestämmelse härom vara ägnad att medföra oklarhet och kanske stötande konsekvenser i exempelvis sådana fall, där fastigheten tillhör dödsbo eller ägaren på grund av framskriden ålder överlämnat brukningen till en son. Med hänsyn härtill vill jag inte biträda detta förslag. — I enlighet med tredje lagutskottets uttalande torde förlängningen inte böra avse servitut som tillkommit efter år 1946. Detsamma synes böra gälla sådana eventuellt förekommande äldre servitut som först efter 1946 blivit tidsbegränsade. Å andra sidan bör, såsom utskottet förordat, förlängningen omfatta jämväl servitut vilkas giltighetstid utlöper efter ingången av år 1960.

Valet av tidrymd för den nya servitutsförlängningen beror på utsikterna för rationaliseringsverksamhetens fortskridande. Det är givetvis vanskligt att bedöma inom vilken tid det ifrågavarande fastighetsbeståndet kan genom inbördes sammanslagningar och annorledes ha nått sådan rationaliseringsgrad att servituten i stort sett spelat ut sin roll. De för verksamheten närmast ansvariga ämbetsverken har inte haft något att erinra mot föreliggande förslag om en förlängning till år 1970. Skulle det då finnas påkallat med ytterligare en förlängning, torde en sådan vara att föredraga framför att nu låsa fast dessa i flera hänseenden olägliga servitut vid en alltför lång tid. Jag förordar därför en förlängning till den 1 januari 1970.

Eftersom statsbidrag till gäldande av ersättning enligt 1946 års lag inte utgått i något fall, synes anledning saknas att införa motsvarande bidragsmöjligheter med avseende å den nya förlängningen. Som följd av att statsbidrag inte kan påräknas torde servitutshavare, vilken finner förlängningen ofördelaktig med hänsyn till dess ekonomiska konsekvenser, böra få möjlighet att helt eller delvis avstå från servitutet. Såsom framhållits av länsstyrelsen och överlantmätaren i Västernorrlands län talar även andra vägande skäl för att sådan möjlighet öppnas. Med hänsyn härtill föreslår jag att den i 7 § andra stycket stadgade inskränkningen i avtalsfriheten på detta område inte skall gälla i fråga om den nya förlängningen.

Inom servitutsnämnderna synes ha utbildat sig den praxis, att ersättning bestämmas till årliga belopp för faktiskt utnyttjade servitutsförmåner. En sådan praxis förefaller också lämplig för flertalet fall men torde likväl inte böra, såsom blivit ifrågasatt, lagfästas som enda möjliga tillvägagångssätt. Engångsersättning kan vara motiverad, om till exempel ett servitut hindrar en lönsam omarrondering så att förlängningen oberoende av servitutets utnyttjande medför olägenhet av betydelse. Med tanke bland annat på sådana undantagsfall anser jag den nuvarande allmänt hållna ersättningsregeln böra bibehållas. Däremot synes i övergångsbestämmelserna böra föreskrivas att redan meddelat beslut om periodisk ersättning skall lända till efterrättelse jämväl med avseende å den nya förlängningen, om inte nämnden föreskriver annat. Dylik föreskrift bör kunna påkallas av

vardera parten inom den tid som är stadgad för framställande av anspråk på ersättning.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till lag om förlängning av tiden för vissa servitut. Avvikelserna från 1946 års lag kommer till uttryck i 1 § och däri att 7 § saknar motsvarighet till nuvarande andra stycket. Bortsett från smärre redaktionella jämkningar överensstämmer förslaget i övrigt med 1946 års lag. Särskilt må framhållas att enligt båda lagarna servitutsnämnd har att pröva endast ersättningsfrågor och att det sålunda ankommer på domstol att pröva eventuell tvist om beståndet av ett servitut. Vidare må anmärkas att servitut, vars giltighetstid förlängts enligt såväl den äldre som den föreslagna lagen, kommer att på grund av 7 § i förslaget gälla som om det intecknats först vid inträdet av den nya förlängningen. Ikraftträdandet av den föreslagna lagen bör avpassas så, att en omedelbar förlängning sker av tiden för de intill den 1 januari 1960 gällande servituten. Lagförslaget torde såsom *Bilaga*¹ få fogas till protokollet i detta ärende.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 oktober 1959.

Närvarande:

justitieråden BECKMAN,
E. SÖDERLUND,
TAMMELIN,
regeringsrådet NEVRELL.

Enligt lagrådet den 8 oktober 1959 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 september 1959, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över uppriktat förslag till lag om förlängning av tiden för vissa servitut.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet Sven-Gösta Jonzon.

Lagrådet fann förslaget föranleda allenast följande uttalanden.

1 §.

Den omständigheten, att ett livstidsservitut efter servitutshavarens död kommit att på grund av 1946 års lag gälla till den 1 januari 1960, får ej medföra att servitutet vid tillämpningen av den nya lagen anses ha förlorat sin karaktär av livstidsservitut. Eljest skulle nämligen femtonårsregeln i 1 § kunna leda till att servitutet ginge miste om den nya förlängningen. Ett sådant resultat är uppenbarligen icke avsett med förslaget.

7 §.

Den föreslagna nya lagen skall avse även servitut som förlängts enligt 1946 års lag. Ett dylikt servitut skulle enligt 7 § första punkten i 1946 års lag gälla som om inteckning till säkerhet därför beviljats den dag, från vilken förlängningen vore att räkna. Enligt vad som anmärktes under förarbetena innebär detta bl. a., att servitutsrätten efter förlängningen skulle stå tillbaka för alla rättigheter som funnes i fastigheten vid tidpunkten för förlängningen.

Nu förevarande lag upptar i 7 § första punkten ett stadgande av alldeles samma lydelse som det nyss berörda i 1946 års lag. Då särskild övergångsbestämmelse ej meddelats, blir detta stadgande — såsom framhållits i remissprotokollet — helt att tillämpa även på de servitut, som tidigare förlängts en-

ligt 1946 års lag; beträffande dessa servitut inträder följaktligen den ändringen, att servitutet skall gälla som om inteckning därför beviljats den 1 januari 1960.

Tvekan kan råda om det befogade i att sålunda förändra servitutshavarens ställning. I betraktande av att nya inteckningar med sämre rätt än servitutet kunna ha tillkommit och belånats i tanke att servitutet komme att bortfalla den 1 januari 1960, vill lagrådet dock icke förorda någon ändring i förslaget i denna del.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 16 oktober 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, LINDELL, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, lagrådets den 13 oktober 1959 avgivna utlåtande över det den 25 september 1959 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om förlängning av tiden för vissa servitut*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande hemställer föredraganden, att lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

B. Siöalth